

Bijlage 1. Onderzoeksverslag

Resultaten enquêtes

Tijdens dit onderzoek is er een enquête verstuurd naar de sportverenigingen in Leiden. Van de ruim 100 sportverenigingen in Leiden is een respons gekomen van 35 verenigingen. Dit wil zeggen dat iets meer dan een derde aan het onderzoek heeft bijgedragen.

Evenals bij het onderzoek van het Mulier Instituut 'Sportverenigingen aan het woord' kan er niet worden getoetst of de gekregen respons en representatief beeld schetst over alle sportverenigingen. De verkregen resultaten worden niet gegeneraliseerd over alle Leidse sportverenigingen, maar geven een beeld over de stand van zaken. Wel geven de LSF en de tijdelijke commissie die is samengesteld voor dit onderzoek aan dat zij zich kunnen vinden in de verkregen resultaten.

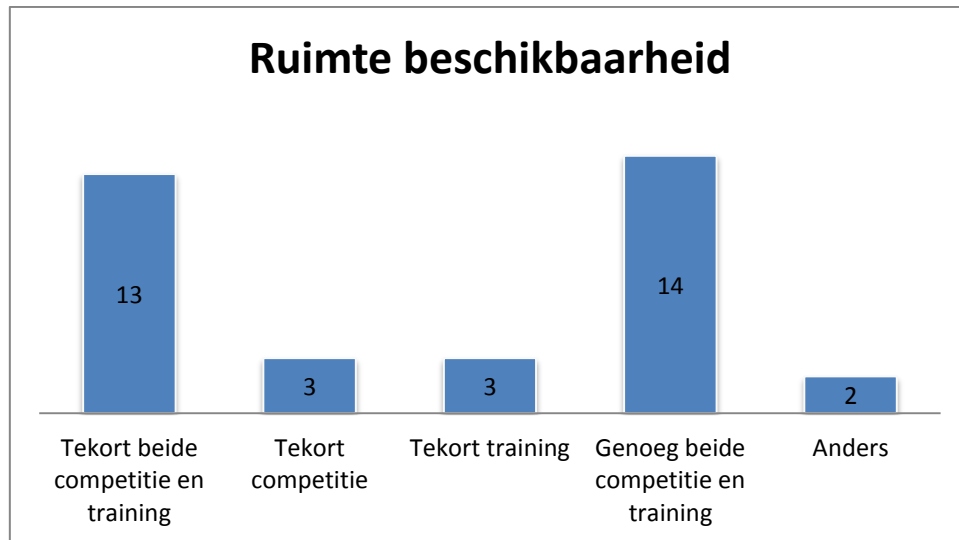
De enquête is geretourneerd door de volgende sportverenigingen:

<u>V.C Merenwijk</u>	Volleybal	<u>TC Unicum</u>	Tennis
<u>Lightning Leiden</u>	American Football	<u>Leidsche Boys</u>	Voetbal
<u>Atletiek Leiden</u>	Atletiek	<u>Lugdunum</u>	Voetbal
<u>LKV Sporting Trigon</u>	Korfbal	<u>KZ Danaïden</u>	Korfbal
<u>Christelijke Gymnastiek Vereniging Jahn</u>	Gymnastiek	<u>L.R.C. Diok</u>	Rugby
<u>Rijnlandse Ski Vereniging</u>	Ski	<u>Regio Rijnland NKBV</u>	Klim- en bergsport
<u>VTV Leiden</u>	Gehandicapten sport	<u>H.V Saturnus</u>	Handbal
<u>Njord</u>	Roeien (Studenten)	<u>ALSZV De Blauwe Schuit</u>	Zeilen (Studenten)
<u>Docos</u>	Voetbal	<u>LOV Calypso</u>	Onderwatersport
<u>L.S.C. Philidor</u>	Schaken	<u>L.H.C Roomburg</u>	Hockey
<u>Bridgclub ADG</u>	Bridge	<u>U.V.S</u>	Voetbal
<u>B.C Veglo</u>	Badminton	<u>G.G.V</u>	Volleybal
<u>Leiden Road Runners Club</u>	Hardlopen	<u>Bridgeclub de Sleutels</u>	Bridge
<u>Leids Schaak Genootschap</u>	Schaken	<u>Kano Rijnland</u>	Kanoën
<u>Hengelaarsbond Leiden</u>	Hengelsport	<u>Zijl Zwemsport</u>	Zwemsport
<u>G.H.C</u>	Voetbal	<u>BS Leiden</u>	Basketbal
<u>LTV De Merenwijk</u>	Tennis	<u>IJVL</u>	Ijssport
<u>LTTV Scylla</u>	Tafeltennis		

Wat opvalt aan de respons is dat veel takken van sport hierin terug te vinden zijn en het onderzoek zich niet aan een bepaalde tak sport bindt. Dit zorgt voor bredere resultaten en niet enkel uit de buiten- of binnensport.

1. Ruimte beschikbaarheid

Allereerst werd gevraagd of er voldoende aan zowel trainings- als competitieruimte beschikbaar is op de beschikbare accommodatie. Hier wordt onderscheid gemaakt tussen trainings- en competitieruimte omdat enkele verenigingen vooral overbezetting hebben in het weekend en andere verenigingen juist door de weeks.

13 van de 35 verenigingen geeft aan te kampen met zowel trainings- als competitieruimte tekort. In enkele gevallen is de mogelijkheid tot groeien er niet, aangezien de vereniging niet meer leden kwijt kan op de beschikbare accommodatie. Wanneer competitieruimte tekort doet komt dit voornamelijk door de afmetingen van bepaalde accommodatie. Zo gaf de Zijl Zwemsport bijvoorbeeld aan niet lang meer dispensatie te krijgen voor de waterpolo wedstrijden. Het bad is volgens officiële afmetingen te kort om op internationaal niveau mee te mogen doen.

Bij het tekort aan trainingsruimte kwam naar voren dat een trainingsveld over bespeeld kan zijn. Dit is het geval bij Diok waardoor het veld soms één groot zwembad lijkt.

14 verenigingen geven aan genoeg aan accommodatie beschikbaar te hebben. Zij hebben voldoende aan zowel trainings- als competitieruimte om al hun leden aan sport te kunnen voorzien.

Bij anders werd vermeld door bijvoorbeeld de tennis dat er rekening gehouden moet worden met gravel- en grasbanen.

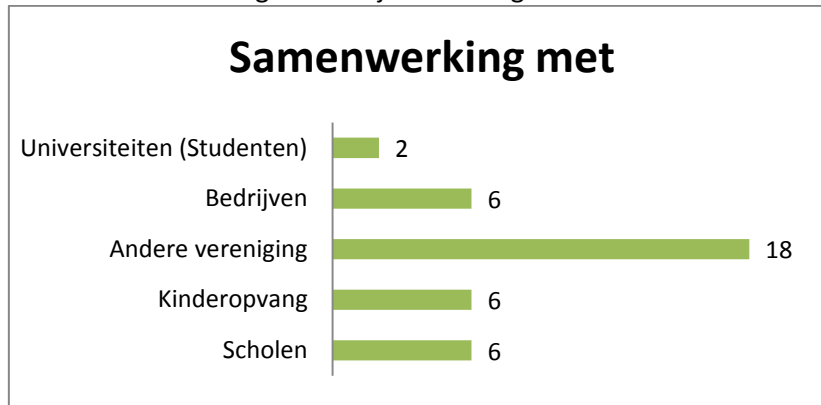
2. Samenwerkingsvormen

Gevraagd is of de sportverenigingen een vorm van samenwerking heeft. Dit kan een samenwerking zijn met een andere sportvereniging, maar ook met een bedrijf of een school.

Te zien is dat het grootste deel van de geënquêteerde al een vorm van samenwerking heeft. 26 van de 35 verenigingen geeft aan al aan samenwerking te doen.

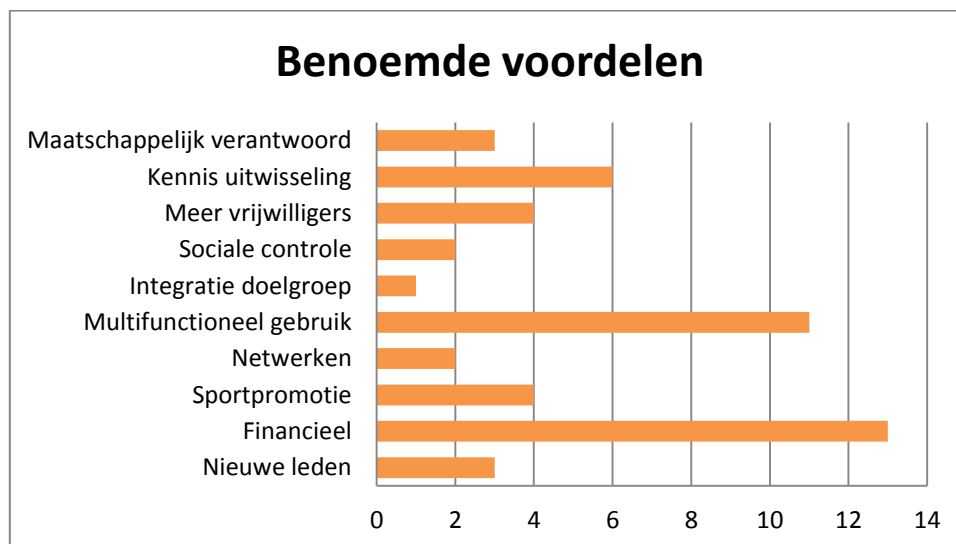
Bij de vraag met wie er wordt samengewerkt zijn er de volgende antwoorden naar voren gekomen.

Er wordt het meest met andere verenigingen aan samenwerking gedaan. Hiernaast wordt er gekeken naar samenwerkingen met onder andere bedrijven, scholen en kinderopvang. De sportverenigingen die een samenwerking hebben met een universiteit zijn de genoemde studententeams.

3. Voor- en nadelen samenwerking

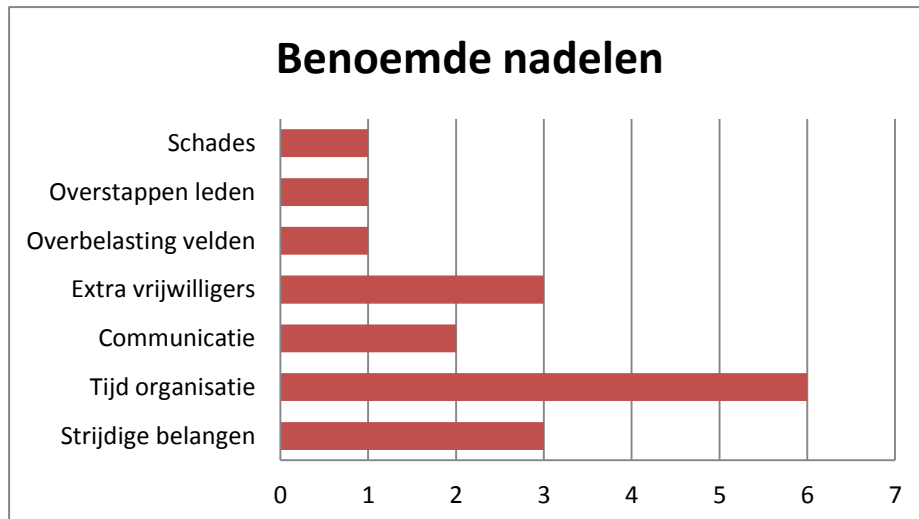
De sportverenigingen die een vorm van samenwerking hadden werd vervolgens gevraagd maximaal 3 voor- en 3 nadelen te benoemen van deze samenwerking.

13 keer is benoemd dat een samenwerking financiële voordelen oplevert. Dit kan zijn door korting op de huur van een accommodatie, maar ook een inkomst door de verhuur van ruimte aan bijvoorbeeld een kinderopvang.

Het andere voordeel wat veel werd benoemd is het multifunctionele aspect. Dit voordeel is 11 keer benoemd. Door de samenwerking zien de verenigingen in dat het multifunctionele gebruik erg van pas komt.

Een voordeel wat 6 keer is benoemd is het kunnen uitwisselen van kennis. Wanneer besturen samenkomen van verenigingen kunnen zij hun ervaringen uitwisselen en hoe bepaalde zaken beter of anders behandeld kunnen worden. Hier kan een vereniging natuurlijk van leren.

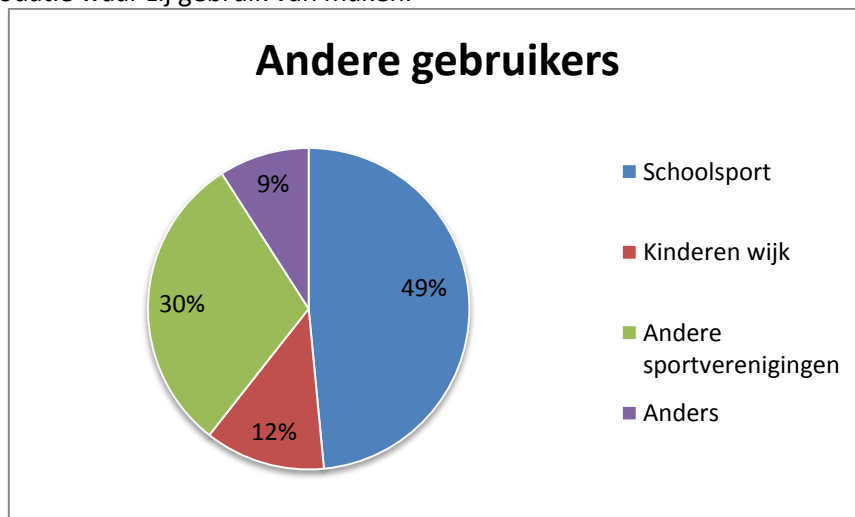

Het meest genoemde nadeel is de tijd en organisatie die in een samenwerking moet worden gestoken. Voor de samenwerking is vaak overleg nodig en de samenwerking moet worden gecontroleerd of alles nog verloopt zoals gewenst. Hier ziet men soms nog tegenop. Een ander nadeel wat soms voorkomt is de strijdige belangen tussen samenwerkende partijen. Wanneer wordt samengewerkt kunnen partijen het ook over bepaalde zaken oneens zijn. Dit wordt ook 3 keer benoemd als nadeel.

In meerdere gevallen wisten verenigingen wel voordelen te benoemen van een samenwerking maar geen nadelen hiervoor te vinden. Dit was bij 12 verenigingen die de enquête invulde het geval.

4. Anderen gebruikers accommodatie

Gevraagd werd of de sportaccommodatie die de vereniging gebruikt ook door anderen werd gebruikt. 25 verenigingen gaven aan dat ook anderen gebruik maken van dezelfde sportaccommodatie waar zij gebruik van maken.

16 keer is benoemd dat de scholen gebruik maken van dezelfde accommodatie als waar de vereniging sport. Hier wordt bedoeld de lichamelijke opvoeding lessen op zowel basisscholen als middelbare scholen. 10 keer is benoemd dat ook andere sportverenigingen gebruik maken van dezelfde accommodatie. Dit is veelal het geval bij de binnensporten. Bij enkele buitensporten komt dit voor. 4 keer is benoemd dat de sportaccommodatie open is gesteld voor kinderen in de wijk om te mogen sporten en bewegen. Enkele keren is anders benoemd, aangezien men de vraag niet van toepassing vond omdat zij geen eigen sportaccommodatie hadden. Zij huren de accommodatie.

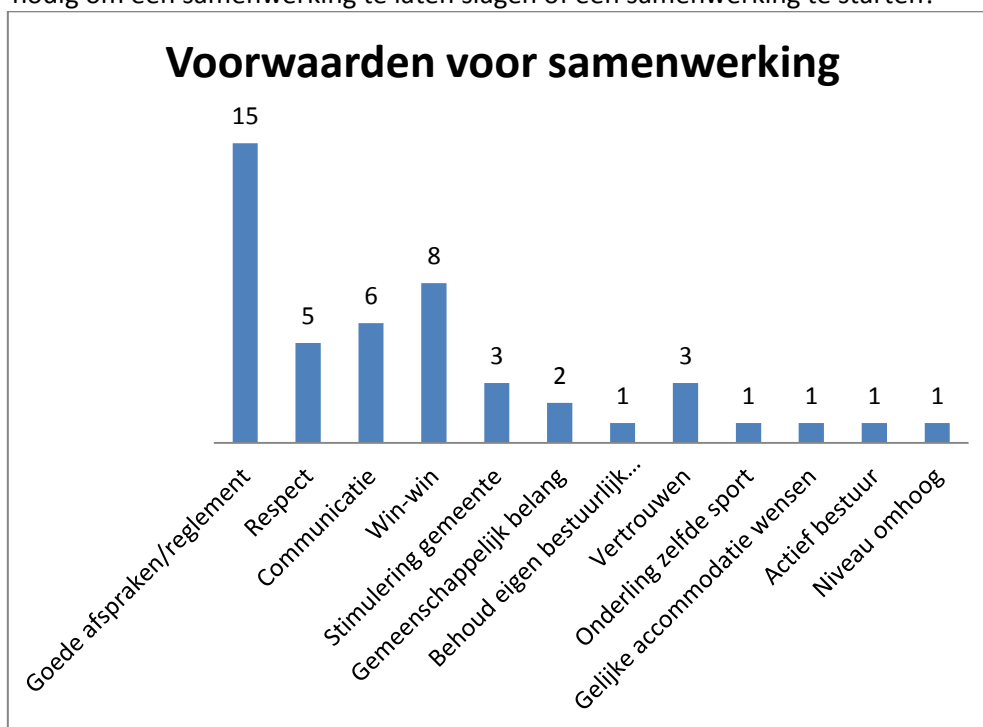
5. Kansen op het gebied van samenwerking

21 van de 35 verenigingen geeft aan wel kansen te zien voor hun vereniging op het gebied van samenwerking. Deze kansen zijn erg uiteenlopend. Enkele verenigingen zien een kans in een nieuwe sporthal in Leiden, andere verenigingen geven aan dat zij het wel zien zitten een samenwerking aan te gaan met een andere vereniging of een kinderdagverblijf. Deze kansen zouden wellicht per vereniging besproken moeten worden en nader onderzocht moeten worden of deze reëel zijn.

Wanneer werd gevraagd of de vereniging ook kansen op het gebied van samenwerking zag voor andere verenigingen was dit was lastiger. 9 van de 35 vereniging gaf aan wel kansen te zien voor andere verenigingen. Deze waren wel lastiger te benoemen en enkele keren kwam het voor dat men zei: 'Ja er zijn veel kansen voor andere verenigingen, teveel om te benoemen.'

6. Voorwaarden voor samenwerking

De laatste vraag die in de enquête opgenomen is ging over de voorwaarden van een samenwerking. Wat is er nodig om een samenwerking te laten slagen of een samenwerking te starten?

15 keer is benoemd dat het maken van goede afspraken en het vastleggen van deze afspraken erg belangrijk is bij een samenwerking. Wanneer wordt samengewerkt moeten beide partijen weten wat zij voor elkaar kunnen doen.

Hierbij wordt 8 keer benoemd dat een win-win situatie erg belangrijk is. Kortom, beide partijen moeten een voordeel aan de samenwerking hebben. Wanneer slechts 1 partij een voordeel uit de samenwerking kan halen gaat de samenwerking volgens deze geënquêteerde al niet werken.

Hiernaast benoemde voorwaarden zoals de communicatie (6 keer) en het respect (5 keer) zijn ook erg belangrijk voor het slagen van een samenwerking. Wanneer er geen wederzijds respect is en er niet voldoende wordt gecommuniceerd heeft de samenwerking ook geen kans van slagen.

Resultaten interviews

Interviews zijn afgenomen met:

Henk Broekzitter & Max Blondeau	IJVL
Roelof Hol	L.H.C Roomburg
Jan de Knecht	Christelijke Gymnastiekvereniging Jahn
Albert Spijker	De Zijl Zwemsport en ZVL
D. Corbel	L.R.C Diok
Anand Soekhoe	G.H.C
Jeroen Weijermars	L.K.V Sporting Trigon
Ingeborg Versprille	L.T.V De Merenwijk
Kitty van Schie	Stichting V.T.V Leiden
Marcel van Dam	BC Veglo
Raymond Keur	Roodenburg
Rob van Hooven	BS Leiden

Tijdens het interview heeft er een verdieping plaatsgevonden op de eerder ingevulde enquêtes. De geïnterviewde heeft extra toelichting kunnen geven op bepaalde vragen en hiernaast zijn er enkele vragen gesteld die niet zijn meegenomen in de enquête. Deze vragen hebben betrekking op meningen van de geïnterviewde en zijn lastiger weer te geven in een enquête.

Elk behandeld onderwerp zal hieronder per alinea worden besproken en de meest opvallende resultaten zullen worden toegelicht. Bepaalde onderwerpen zullen anoniem blijven. Bij enkele onderwerpen is het juist de bedoeling dat ze per vereniging worden behandeld.

Vereniging omschrijving

Allereerst is gevraagd een korte omschrijving te geven over de vereniging. Deze vraag was al opgenomen in de enquête en kon hier verder worden toegelicht. Hoeveel leden heeft de vereniging, hoeveel velden/zalen of andere faciliteiten worden er gebruikt door de vereniging en sinds wanneer bestaat de vereniging? Dit zijn onderwerpen die hier werden besproken. Het was tevens de bedoeling met een dergelijke vraag te beginnen om de geïnterviewde op zijn gemak te stellen. De meeste informatie hierover is al bekend uit literatuur. Hierdoor zal deze informatie hier niet uitvoerig worden behandeld. Hier wel een kort overzicht met het aantal leden dat de verenigingen hebben.

Ledenaantallen per sportvereniging gegeven door de geïnterviewde:

IJVL	400-500	L.K.V Sporting Trigon	250-300
L.H.C Roomburg	1200	L.T.V De Merenwijk	600
Christelijke Gymnastiekvereniging Jahn	675	Stichting V.T.V Leiden	800 (niet alleen sport)
De Zijl Zwemsport en ZVL	1500-2000	BC Veglo	150
L.R.C Diok	250	Roodenburg	420
G.H.C	500	BS Leiden	526

Voldoende ruimte

Vervolgens is gevraagd een toelichting te geven op de beantwoording of er voldoende trainings- en competitieruimte is voor de vereniging. Deze vraag was al eerder opgenomen in de enquête.

Van de ondervraagden zijn er 5 die aangaven te weinig ruimte te hebben. Dit zijn LKV Sporting Trigon, Christelijke Gymnastiekvereniging Jahn, LHC Roomburg, BC Veglo en BS Leiden.

Voor Trigon geldt dit tekort voornamelijk tijdens het binnen seizoen. Er is te weinig ruimte om in de 'eigen thuishal' te spelen en er moet uitgeweken worden naar kleinere gymzalen.

Gymnastiekvereniging Jahn kampt voornamelijk met de hoogte van de zalen. Dit geldt voornamelijk voor de ritmiek en trampoline disciplines. De zalen zijn niet hoog genoeg en er moet voor wedstrijden uitweken worden naar andere steden.

L.H.C Roomburg geeft aan dat de KNHB vindt, dat er eigenlijk niet verder mag worden gespeeld op de velden. De vereniging zit met 100 spelers per veld over de norm. Hiernaast is het lastig parkeren rondom Roomburg. Er wordt geparkeerd in de wijk en dit zorgt enigszins voor overlast in de buurt. BC Veglo heeft 2 trainingsavonden en moet hier met al haar leden de velden delen. Hierdoor komt het nu veel voor dat de spelers langs de kant moeten wachten op hun beurt. Daarnaast moeten de competitiewedstrijden op zondagochtend plaats vinden in het Rijnlands Revalidatie Centrum, terwijl getraind wordt in de 3 Oktoberhal.

BS Leiden heeft berekend dat er meer dan 20 uur tekort is aan kwalitatieve zalen voor haar leden. De leden moeten veelal buiten Leiden trainen. Doordat sommige teams op het hoogste niveau van Nederland spelen moet er in kwalitatieve zalen worden getraind.

Ook geven 4 ondervraagden aan voldoende aan ruimte te hebben. Dit waren IJVL, G.H.C, Stichting V.T.V Leiden en Roodenburg. De ondervraagden geven aan dat op hun accommodatie voldoende aan training- als competitieruimte is. Wel moet er rekening gehouden worden dat V.T.V Leiden een stichting is en geen vereniging.

De Zijl Zwemsport en L.T.V De Merenwijk geven aan te kampen met tekort aan competitieruimte. Voor de Zijl Zwemsport heeft dit voornamelijk betrekking op de afmetingen van het bad. Deze voldoen niet aan de officiële afmetingen om op topsport mee te mogen doen. Voor de tennis geldt dat de competitiewedstrijden nu ook doordeweeks plaats moeten vinden en er hierdoor weer minder ruimte is voor de recreanten. Parkeren bij de tennisvereniging is vaak lastig wanneer er een toernooi plaatsvindt. Men moet de auto hierdoor verder in de wijk parkeren.

L.R.C Diok heeft hiertegenover juist een tekort aan alleen trainingsruimte. Er is momenteel een stijging van de jeugdleden en overbelasting van het trainingsveld. Hierdoor lijkt het veld soms wel een zwembad wordt gezegd. Het parkeren bij Diok kan soms lastig zijn doordat de parkeerplaats gedeeld wordt met de 3 oktoberhal. In het uiterste geval kan er geparkeerd worden op het terrein van VV Leiden.

Samenwerkingen

11 van de 12 verenigingen heeft een vorm van samenwerking met andere partijen. Enkel BC Veglo heeft geen samenwerking. De samenwerking die de verenigingen hebben zijn erg uiteenlopend. Zo hebben verenigingen onderling een samenwerking, maar is er ook een samenwerking met het bestuur van een avond 4 daagse. 3 ondervraagden hebben een samenwerking met een kinderopvang. Ook is er een samenwerking tussen de korfbalverenigingen onderling, de voetbalverenigingen onderling, de gymnastiekverenigingen onderling en de zwemverenigingen onderling. Schoolsport vindt bij alle sportverenigingen plaats. Dit is vaak in de vorm van gymlessen op de accommodatie van de vereniging. In andere gevallen kunnen kinderen deelnemen aan kennismakingscursussen van een sport. Enkele keren wist men niet of wat zij hadden wel een samenwerking was. Zo maakt de brandweer ook gebruik van het complex bij G.H.C maar dit werd niet gezien als samenwerking.

Ervaring samenwerking

Alle ondervraagden geven aan dat de samenwerking als positief wordt ervaren. Toch hebben enige ondervraagden hier wel hun kant tekeningen bij. 'Het blijft lastig' is een gezegde wat soms terug komt. Hiernaast wordt ook genoemd dat het samenwerken erg belangrijk is voor de vereniging, maar dit lastig is doordat er anderzijds met de concurrent wordt samengewerkt. Met deze gedachten probeert de vereniging toch dat voor elkaar te krijgen wat het beste is in eigen belang. Hier zijn enkele ondervraagden erg bang voor.

Voor- en nadelen samenwerking

De voor- en nadelen van de samenwerking die er plaatsvindt zijn ook benoemd in de enquête. Deze zijn nogmaals gevraagd om te kijken of er nog belangrijke punten eerder vergeten waren.

Veelal benoemde men dezelfde voor- en nadelen als al gegeven in de enquête. Wel benadrukte zij wat voor hun de belangrijkste voordelen waren. Zo geldt voor de V.T.V als belangrijkste voordeel de integratie van de verstandelijk gehandicapten. Deze is uiteraard anders als die van de sportverenigingen. Zij noemen de kosten besparing, kennisuitwisseling, kennismaking met betrekking tot hun sport, promotie van sportdeelname en de maatschappelijke voordelen. Een ander ziet deze maatschappelijke voordelen weer als een extra die je er gratis bij krijgt.

Er worden niet door iedereen nadelen geconstateerd. 3 personen noemen dat de samenwerking veel tijd en energie kost. Hiermee wordt bedoeld het zoeken naar extra vrijwilligers, de bijeenkomsten over de samenwerking en het controleren of alles verloopt zoals afgesproken. Een laatst genoemd nadeel is dat verenigingen nog wel eens in hun eigen belang handelen. Iets willen doen voor een andere vereniging uit goede wil komt nog zelden voor. Dit geldt uiteraard niet voor alle sportverenigingen, maar wordt wel opgemerkt.

Totstandkoming samenwerking

2 ondervraagden wisten niet hoe de samenwerking van de vereniging tot stand was gekomen. Dit komt doordat zij pas later in het bestuur kwamen en de samenwerking er al was. 4 ondervraagden geven aan dat hier contracten zijn getekend. Anderen geven aan dat de samenwerking vooral ad hoc is en voorkomt indien de partijen iets nodig hebben. In het geval van de tennis komt dit vaak voor wanneer een vereniging enkele banen tekort komt. Uit enkele verhalen was op te maken dat deze samenwerking min of meer vanzelf tot stand is gekomen. Het begon dan met het uitwisselen van kennis en werd later een samenwerking. Bij de hockey was het geval dat er nieuwe gebouwen kwamen op de accommodatie en het handig was hier samen te gaan werken met een kinderopvang.

Mening over samenwerking van verenigingen om efficiëntie accommodaties te bevorderen

Bij de vraag hoe de ondervraagde denkt over een samenwerking tussen verenigingen onderling of verenigingen met andere organisaties, komen meerdere meningen naar voren. Alle ondervraagden geven aan dat samenwerking goed is of zelfs nodig is voor een vereniging. De verenigingen van de ijssport en de zwemsport geven aan dat het voor hen wel lastig is samen te werken met andere verenigingen, aangezien zij speciale accommodatie nodig hebben. Een ander gaf aan dat je het besef moet hebben als vereniging dat je het niet altijd alleen aan kunt. Je moet dus voor samenwerking open staan. Ook wordt door meerdere aangegeven dat samenwerking alleen kans van slagen heeft wanneer de gemeente dit meer stimuleert en duidelijk aangeeft wat hun visie hierop is. De gemeente kan deze samenwerking volgens enkele financieel stimuleren, maar kan hier ook andere middelen voor zoeken. Een laatst opvallende mening was dat samenwerking zeker moet gebeuren, maar niet om de efficiency te bevorderen. Dit moet gebeuren om het sportklimaat binnen Leiden beter te maken. Een ander vindt dat er in de toekomst meer samenwerking moet gaan plaatsvinden met scholen. Dat gekeken moet worden naar het Amerikaanse schoolstelsel met hierbij sportaccommodaties.

Ervaring leden van samenwerking

Hoe ervaren de leden van de verenigingen een samenwerking en merken zij hier wel iets van?

Alle ondervraagden geven aan dat de leden wel iets merken van de samenwerking. Sommige leden weten niet beter en merken dit hierdoor onderbewust juist weer niets. Verder wordt aangegeven dat de leden bereid zijn wat verder van huis te moeten reizen. De leden reizen liever iets verder dan dat zij helemaal niet kunnen sporten wordt gezegd. Wel wordt aangegeven dat de leden op de hoogte moeten zijn waarom er eventueel iets verder van huis wordt gesport. Ook wordt aangegeven dat het vaak niet de leden zijn die het vervelend vinden iets verder van huis te moeten sporten. Vaak zijn het de ouders van jeugdleden die dit vervelend vinden.

Kansen voor de vereniging

Bij de vraag waar men kansen ziet op het gebied van samenwerking worden enkele opties gegeven. Veelal zijn deze hetzelfde als al eerder aangegeven in de enquête. Dit zijn kansen die al door de vereniging worden onderzocht, of kansen waar verder nog niet naar is gekeken.

Zo geeft IJVL aan wel eens om tafel te willen gaan met IJclub Rijndijk. LHC Roomburg heeft gesprekken gaande met Trigon en denkt als kans te zien de Boshuizerkade om daar te kunnen hockeyen. Het zou voor de gymnastiek een kans zijn om als GLG de Turnhal te coördineren geeft Gymnastiekvereniging Jahn aan. De ZIJ Zwemsport ziet kansen in samenwerking met andere watersportverenigingen zoals het schoonspringen of met onderwatersport. Voor Diok zijn er wellicht kansen met de 3 oktoberhal, of is er een mogelijkheid op kunstgras te rugbyen. De vraag is echter of de vereniging dit wil, maar er wordt door andere Nederlandse rugbyverenigingen op kunstgras gespeeld. GHC geeft aan dat vrijdag hun kantine dicht is en hier avonden voor de buurt georganiseerd kunnen worden. De tennis geeft aan dat het erg mooi zou zijn als Leiden een overdekte tennishal zou krijgen. Verder zijn er 2 personen die aangeven dat de sport in Leiden nu nog erg verspreid zit en er in meerdere wijken meerdere sporten te vinden zijn. Zij zien een kans in het bijeenzetten van bepaalde sporten richting bepaalde wijken. Kan dit niet worden verwezenlijkt is er als enige optie dat er meer multifunctionele sporthallen komen.

Weer een ander ziet een kans om sporthallen of sportzalen in te richten naar enkele sportdisciplines waar meerdere verenigingen dan gebruik van moeten maken.

Voorwaarden voor een samenwerking

Als laatste wordt het interview afgesloten met dezelfde vraag waar ook de enquête mee werd afgesloten, namelijk de voorwaarden van een eventuele samenwerking. Hier is door de meeste ondervraagden hetzelfde geantwoord als wat de enquête resultaten al aangaven. Afspraken zijn erg belangrijk evenals dat beide partijen wat aan de samenwerking hebben. Communicatie moet goed verlopen en er moet de wil zijn tot samenwerking. Enkele vinden dat de samenwerking ervoor moet zorgen dat de sporter het er beter door krijgt. Een andere voorwaarde is dat beide partijen zich aan de afspraken houden. Al is dit ondertekend wordt er uit ervaring gesproken dat deze afspraken niet altijd worden nagestreefd. De samenwerking moet een doel hebben geven 2 verenigingen aan. Als laatste zal de gemeente een duwtje in de rug moeten geven om te laten zien dat zij samenwerking stimuleren. Er wordt door enkele opgemerkt dat de gemeente een visie moet hebben op samenwerkende verenigingen. Voor de gemeente is het een voordeel wanneer verenigingen gaan samenwerken. Zo hoeven er dan minder snel nieuwe accommodaties te worden gebouwd wordt aangegeven. Wat zien de samenwerkende partijen hier dan voor terug als win-win situatie.

Clem van Arcken

Geraadpleegde literatuur:

- Sportnota 'Verleiden tot bewegen' 2013-2018
- Rekenkamercommissie Leiden. 'Meer ruimte voor sport in Leiden?'
- Advies Kadernota Sport en Bewegen 2012 – 2017
- Sportbeleid in de gemeente Leiden; verenigingen aan het woord. '2009'
- Ongevraagd advies LSF, 7 mei 2012.